

"למען יאריכו ימיך" (דב' כ"ה, טו) – תי"ד: מן בגלל די יארכון יומיכון.

"למען אשר תבא... כאשר דבר ה'" (דב' כ"ז, ג) – ת"ג ותי"ד: מן בגלל די תעלון... היך מה די מל[י]ל ה'.

"למען ישמעו" (דב' ל"א, יב) – תי"ד: מן בגלל די ישמעון.

(יז) תוספת תואר הפועל "מן יד"

תי"א (ולעתים גם תי"ד, וראה תרגום לקהלת א', יב) משתמש בתוספת לשונית זו לצורך קישור בין עניינים ולציון המפנה שחל ביניהם, כגון בתיאור היסוסיו של הרן כשהושלך עם אברהם אל כבשן האש (ברא' י"א, כח) – תי"א: מן יד נפלת אישתא מן שמי מרומא וגמרתיה ומית הרן וכו'.

"למה אמרת אחתי היא" וכו' (ברא' י"ב, יט) – תי"א: למא אמרת אחתי היא ודברית יתה לי לאנתו, ומן יד איתגריאת בי מכתשא וכו' [=ומיד התגרה בי הנגע].

"ויקרא אברהם שם המקום" וכו' (ברא' כ"ב, יד) – תי"ד בתיאור זריותו של אברהם למלא רצון ה': ... אלא מן יד אקדמית בצפרא ¹²³⁴⁵⁶⁷אח"ח [=מיד השכמתי בבוקר].

"ויאבק איש עמו" (ברא' ל"ב, כה) – תי"א: ואתכתש מלאכא עימיה... מן יד אפרש ארבעה בוכרין וכו'.

"ויוסף הורד מצרימה" וכו' (ברא' ל"ט, א) – תי"א: ... ומן יד אתגזר עלוי.

"וישתחו ישראל על־ראש המטה" (ברא' מ"ז, לא): תי"א: ... ומן יד איתגלי עלוי יקר שכינתא דה' וסגיד ישראל על ריש דרגשא.

"ויאמר מלך מצרים למילדת העברית" (שמ' א', טו) – תי"א מספר על חלום שחלם פרעה: ... מן יד שדר וקרא לכל חרשי מצרים ותני להון ית חילמיה. מן יד פתחון פומהון (כ"י: פוהון) יניס וימברס [=מיד שלח וקרא לכל חרטומי מצרים והגיד להם את חלומו. מיד פתחו פיהם יניס וימברס].

"ותאמרן המילדת אל־פרעה" וכו' (שמ' א', יט) – תי"א: ... עד לא תיתי לוותהון חיתא הינין תליין עיניהון בצלו... ומן יד הינין מתעניין [=מיד הן נענות].

"ותרד בת־פרעה לרחץ על־היאר" וכו' (שם' ב', ה) – תי"א: ... ואושיטת ית גרמדה (כ"י: גרמידא) ונסיבתה (כ"י: ונסיבתא) ומן יד איתסיית [=והושיטה את אמת ידה ותקחה ומיד נרפאה].

"ויבלע מטה־אהרן את־מטתם" (שם' ז', יב) – תי"א: ... ומן יד איתהפיכו למיהוי כמין (כ"י: כמרן) שירויא וכו' [=ומיד נהפכו להיות כבראשונה].

"ויט משה את־ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה... " (שם' י"ד, כא) – תי"א: וארכין משה ית ידיה... ומן יד דבר ה' ית ימא....

"נטית ימינך תבלעמו ארץ" (שם' ט"ו, יב) – בתהא"י מובא ויכוח בין הים והארץ שלא רצו לקבל את גופות המצרים, ואז: מן יד ארכינת יד ימינך ה' בשבועה וכו' (תי"א ותי"ד; בתי"פ: מיד. בת"ג: מן יד פתחת ארעא ית פומה).

"ויוצא משה את־העם לקראת האלהים מן המחנה ויתיצבו בתחתית ההר" (שם' י"ט, יז) – תי"א: ואנפיק משה ית עמא לקדמות שכינתא דה' מן משריתא ומן יד תלש מרי עלמא ית טוורא וזקפיה באוירא וכו'.

וכן "ויצאו ויברכו את־העם ויָא כבוד־ה'" (ויק' ט', כג). תי"א פותח בתיאור דרמאטי על תיסכולו של אהרן כשהשכינה לא נראתה, ומסיים במפנה שחל כתוצאה מן התפילה: ... בכך עלו משה ואהרן למשכן (כ"י: למשכנא) זימנא וצלו על ('על' ח' בכ"י) עמא בית ישראל... ומן יד איתגלי איקר שכינתא דה' לכל עמא".

"אחרי נמכר גֹּאֲלָה תהיה־לו" (ויק' כ"ה, מח) – תי"א: בתר... מן יד פורקנא יהי ליה (בתי"ד: מן בתר די יודבן).

בתיאור נסיונו של עוג להשליך הר גדול על מחנה ישראל מובא בתי"א (במ' כ"א, לה): אזל ועקר טוורא בר שיתא פרסי ואחתיה על רישיה למיטלוק עליהון. מן יד זמין מימרא דה' זחלא ופכר טוורא וכו'.

לאחר שנעשו שנים עשר ניסים לפינחס (תי"א שם כ"ה, ח) מתפלל פינחס על בני ישראל: – ומן יד אתגוללו רחמי שמיא ואתכליית מותנא מעילוי בני ישראל [=ומיד התגוללו רחמי שמים "ותיעצר המגפה מעל בני ישראל"].

"כי יגרתי מפני האף והחמה" (דב' ט', יט). אחר מעשה העגל התפלל משה על בני ישראל – ותי"א מספר על חמשת מלאכי חבלה שנשלחו לחבל בישראל, משה מזכיר את שם המפורש

ומקים את האבות מקברם, והם התפללו: – ומן יד אתכליאו תלת מנהון [=ומיד כלו שלשה מהם].

"כפר לעמך ישראל" וכו' (דב' כ"א, ח) – תי"א ותי"ב: כהניא יימרון... ומן יד נפקין נחיל דמורנין [=ומיד יוצאים נחיל תולעים].

(יח) תוספת "בר" לשמות "נפש", "אדם", "זרע"

"ונפש", "נפש", "הנפש" (ויק' ב', א; ד', ב כו; ה', א ב ד טו יז כא; ז', כ כא כה כז) – תי"א: בר נש, (כה) – בר נשא.

בת"א מוסיף לרוב "בר" גם ל"זרע" (של הצומח), כגון ברא' א', יא יב כט; (מ"ז, יט גם בתי"א. וכן שם, מ"ז, כג-כד); וכן: "ובציר ישיג את-זרע" (ויק' כ"ו, ה) – ת"א ותי"א: בר זרעא.

"זרע רב" (דב' כ"ח, לח) – ת"א ותי"א: בר זרע; אך "עוד כל ימי הארץ זרע" (ברא' ח', כב) – ת"א: זרעא, ותי"א: דרועא. "וזרעתם לריק זרעכם" (ויק' כ"ו, טז) – ת"א ותי"א: זרעכון. "כזרע גד" (שם' ט"ו, לא; במ' י"א, ז) – ת"א: כבר זרע. תי"א בשם' – כבר זרע. (תי"ד ותי"ב: כזרע דכוסבר). ובמ' י"א, ז – ת"א: כבר זרע. (תי"א ותי"ד: כזרע כוסבר). "לא תזרע" (דב' כ"ט, כב) – תי"א: לא תתכשר לבר זרע.

*

זרע האדם בת"א, בתי"א ובתי"ד: "בר" ("בן", "ולד") ובחי "זרעא" (בחי; תי"ד: בן) ללא תוספת, כגון ברא' ג', טו; ד', כה; ז', ג (בעוף – "זרעא"; תי"ד: בנין); י"ב, ז; י"ג, טו טז; ט"ו, ג (ת"א: ולד. תי"א: בר. תי"ד: בנין); ט"ו, ה (תי"ד: זרעיית בניך); ט"ו, יג (תי"ד: זרעיית בניך); ט"ו, יח; ט"ז, י; י"ז, ז ח ט י יב יט; י"ט, לב לד; כ"ב, יז יח (תי"ד: בזרעייתך); כ"ד, ז ס; כ"ו, ג ד כד; כ"ח, ד יג יד (תי"ד: "והיה זרעך... ובזרעך" – ויהוון בניך... ובזרעיית בניך); ל"ב, יג; ל"ה, יב (ת"ג: ולזרעית); ל"ח, ח (ת"א ותי"א: זרעא; תי"ד: זרע דבנין); בפסוק ט – ת"א: זרעא... זרעא. תי"א: בנין... בנין; בניה... בנין, ואילו "ומזרעך" ויק' י"ח, כא – ת"א: ומזרעך. תי"א: ומן זרעך. תי"ד: ומבניך; ברא' מ"ו, ו, ז – ת"א: בנוהי; תי"א ותי"ד: בנוי, זרעיה. "אשר יתן מזרעו למלך... כי מזרעו נתן למלך... בתתו מזרעו למלך" (ויק' כ', ב-ד) – ת"א ותי"א: מזרעיה... מזרעיה... מזרעיה. תי"ד: מן בנוי... מן בנוי... מן זרעית בנוי.

וכן "ולא יחלל זרעו" (ויק' כ"א, טו) – ת"א ותי"א: זרעיה. תי"ר: זרעה.
 "מזרע אהרן" (ויק' כ"א, כא; כ"ב, ד) – ת"א ותי"א: מזרעא דאהרן. תי"ר: מן בנוי דאהרן.
 "לזרעך" (ברא' מ"ח, ד) – תי"א: לברך (ת"ג: לזרעיית בניך).
 "זרעך" (ברא' מ"ח, יא) – תי"א: ית בנך (ת"ג: זרעיית בניך).
 וכן "ולזרעו (שמ' ל', כא) תי"א: ולבנוי (תי"ר: ולזרעיית בניהון).
 "לזרעך" (שמ' ל"ג, א) – ת"א ותי"א: לבנך. תי"ר: לברך; וכן: "ויק' כ"א, יז; דב' א', ח;
 ד', לז; כ"ח, נט; ל', ו (תי"ר: זרעיכון), יט (תי"ר: וזרעיית בניכון); ל"ד, ד (תי"ר ותי"ב:
 לזרעית בנייך).

*

"שכבת זרע" מת' ת"א ותי"א: זרעא. תי"ר: תשמיש דזרע (ויק' ט"ו, טז יח לב. תי"א מת'
 גם: תשמיש דעריס; ראה "ושכב איש אתה שכבת-זרע" (במ' ה', יג), וזה תואם את העניין).
 "לא תתן שכבתך לזרע" (ויק' י"ח, כ) – ת"א ותי"א: לזרעא. תי"ר: שמושך לזרע.

*

"זכר" (ויק' י"ב, ב) – תי"א מוסיף: ביר דכר. תי"ר: בר דכר.
 וכן "נקבה" (ויק' י"ב, ה) – תי"א: ברת נוקבא. תי"ר: ברה נקבה.
 "לבן או לבת" (ויק' י"ב, ו) – תי"ר: לבר דכר או לברה נוקבה.
 "לזכר או לנקבה" (ויק' י"ב, ז) – תי"ר: לבר דכר או לברה נקבה.
 "והיה ערכך הזכר... ואם נקבה היא" (ויק' כ"ז, ג-ד) – תי"א: והי עילויה דביר דכר... ואין
 ברת נוקבא היא [וכן שם בהמשך פסוקים ה, ו: דביר דכר... ודברתא (כ"י: ודברתה) נוקבא,
 וכן בפסוק ז: ביר דכר... ולברתא (כ"י: ולברתה) נוקבא].

*

במקומות אחדים בתי"א מת' גם "אדם": ברנש (בר נש), כגון ויק' י"ג, ב ט; וכן תי"ר (ויק'
 י"ג, ב ט: בבר נשא; ט"ז, יז).
 וכן "(ו)בשר" (ויק' י"ג, יח כד) – תי"א: (ו)בר נש.

*

"הגץ" (ויק' י"א, טז; דב' י"ד, טו) – תי"א: בר נצצא. תי"ר: בר נצצה.

"שעיר-עזים" (במ' ז', טז; ט"ו, כד; כ"ח, טו ל; כ"ט, ה יא טז יט כה) – כל הת': צפיר בר עזין (עזי – תי"א במ' כ"ח, טו ל; כ"ט, ה יא טז יט כה).

"לשה בכבשים או בעזים" (במ' ט"ו, יא) – תי"א: לאימר בר אימרי או בני גדיא.

"צאן ובקר" (דב' ט"ו, ב) – ת"א: בני ענא.

"עגלת בקר" (דב' כ"א, ג) – תי"א: עיגלת ברת תורין. תי"ר: עגלת ברת תורין.

"דן גור אריה" (דב' ל"ג, כב) – תי"א ותי"ר: מדמי לגור בר אריוון. תי"ב: דן מדמי לגור בר אריוון.

(יט) תוספת השם "זמן" (זמן, עידן, שעתה)

1234567

בראשית

"עד עלות השחר" (ברא' ל"ב, כה) – תי"ר: עד זמן די סליק עמוד שחרא.

"עד שלחך" (ברא' ל"ח, יז) – ת"ג: עד זמן די תשלח. תי"ר: עד זמן דתשלח.

"מאז הפקיד אתו" (ברא' ל"ט, ה) – ת"ג: מן שעתה דמאני יתיה. תי"ר: מן זמנא דמנא יתיה.

"עד כי-חדל לספר" (ברא' מ"א, מט) – ת"ג: עד זמן די פסק לממני. תי"ר: עד זמן דאתמנע מן לממני.

שמות

"בחדש האביב" (שמ' י"ג, ד) – תי"ר: בזמן ירחא דאביבא.

"לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני" (שמ' י"ט, א) – ת"ג: לזמן אפקותהון דבני ישראל פריקין... היך זמן יומה הדין עלו למדברא דסיני. תי"ר: בזמן אפיקתהון". תי"פ: לזמן אפקותהון.

"בבאו אל-הקדש לזכרן" (שמ' כ"ח, כט) – תי"א מוסיף: בזמן מיעליה לקודשא לדוכרן טב. "והיו על-לב אהרן בבאו לפני ה'" (שמ' כ"ח, ל) – תי"א ותי"ר: ... בזמן מיעליה.

"ונשמע קולו בבאו אל-הקדש לפני ה' ובצאתו" (שמ' כ"ח, לה) – תי"א: וישתמע (כ"י: וישתמש) קליה בזמן מיעליה... ובזמן מיפיקיה".

"בבאם אל-אהל מועד" (שמ' כ"ח, מג; ל', כ; מ', לב) – תי"א: בזמן מיעלהון למשכן וימנא.

"שבעת ימים ... מבניו אשר יבא אל-אהל מועד" (שמ' כ"ט, ל) – תי"א: שובעה יומין ... בזמן דיעולו".

"או בגשתם" (שמ' ל', כ) – תי"א: בזמן מקרבהו.

"עד-באו האהלה" (שמ' ל"ג, ח) – תי"א: עד זמן מיעליה למשכנא.

"וחג שבעת תעשה לך בכורי קציר חטים" (שמ' ל"ד, כב) – תי"א מדייק: בזמן ביכורי חצד חינטיין. וכן רס"ג: "בעת ביכורי קציר חטים".

"בעלתך לראות" (שמ' ל"ד, כד) – תי"א: בזמן מיסקך.

"ויהי ברדת משה... בדברו אתו" (שמ' ל"ד, כט) – תי"א: וזהו בזמן מידת משה... בזמן מללותיה עימיה (ת"א ותי"ד: כד נחת... במללותיה עמיה).

"עד-באו לדבר אתו" (שמ' ל"ד, לה) – תי"א: עד זמן מיעליה למללא עימיה.

ויקרא

"בבאכם אל-אהל מועד" (ויק' י', ט) – תי"א: ביזמן מיעלכון למשכן זימנא.

"עד-מלאה" (ויק' י"ב, ד) – תי"א: עד זמן מישלם. תי"ד: עד זמן דישלימון.

"שבעת ימים שנית... ביום השביעי שנית" (ויק' י"ג, ה-ו) – תי"ד: שבעה יומין זמן תנינות... ביזמא שביעיה זמן תנינות.

"שבעת ימים שנית" (ויק' י"ג, נד) – תי"ד: שבעה יומין זמן תנינות.

"בנגעו-בו" (ויק' ט"ז, כג) – תי"א: בזמן מיקרביה ביה.

"בקרבתם" (ויק' ט"ז, א) – תי"א: בזמן קרוביהו.

"ורחץ במים את-בשרו ולבשם" (ויק' ט"ז, ד) – תי"א מקדים: ובזמן מיעליה יסחי ית בישריה וכו' [=ובעת בואו ירחץ את בשרו].

"בבאו לכפר בקדש עד-צאתו" (ויק' ט"ז, יז) – תי"א: בזמן מיעליה לכפרא בקודשא... עד זמן מיפקיה.

"אשר לבש בבאו אל-הקדש" (ויק' ט"ז, כג) – תי"א: בזמן מיעליה לקודשא.

"אחת בשנה" (ויק' ט"ז, לד) – תי"א: חדא זימנא בשתא. תי"ד: חדא זמן בשתה.

"בנדת טמאתה" (ויק' י"ח, יט) – תי"א: בזמן ריחוק סאובתה (כ"י: סאובתא).

"ובקצרכם" (ויק' י"ט, ט; כ"ג, כב) – תי"א: ובזמן מחצדכון.